

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

22. veebruar 2024*

Eelotsusetaotlus – Makseteenused siseturul – Direktiiv (EL) 2015/2366 – Artikli 4 punktid 3 ja 5 – Makseteenus või -tehing – Direktiiv 2009/110/EÜ – Artikli 2 punkt 2 – E-raha väljastamine – Klientide rahaliste vahendite hoidmine makseasutuse poolt ilma konkreetse maksekäsundita – Kvalifitseerimine

Kohtuasjas C-661/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Lietuvos vyriausiasis administracinis teismase (Leedu kõrgeim halduskohus) 19. oktoobri 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. oktoobril 2022, menetluses

„ABC Projektai“ UAB, varem „Bruc Bond“ UAB,

versus

Lietuvos bankas,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud Z. Csehi (ettekandja), M. Ilešič, I. Jarukaitis ja D. Gratsias,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- „ABC Projektai“ UAB, varem „Bruc Bond“ UAB, esindajad: *advokatas* J. Jarusevičius ja P. Grendelis,
- Leedu valitsus, esindajad: V. Kazlauskaitė-Švenčionienė ja E. Kurelaitytė,
- Tšehhi valitsus, esindajad: J. Očková, M. Smolek ja J. Vlácil,
- Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja A. Hoesch,

* Kohtumenetluse keel: leedu.

- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: C. Auvret, S. L. Kalėda, A. Steiblytė ja H. Tserepa-Lacombe,
- olles 5. oktoobri 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2015, L 337, lk 35) artikli 4 punkte 3 ja 5 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiivi 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ (ELT 2009, L 267, lk 7), artikli 2 punkti 2.
- 2 Taotlus on esitatud äriühingu „ABC Projektai“ UAB, varem „Bruc Bond“ UAB, ja Lietuvos bankase (Leedu keskpank) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab ABC Projektaile antud makseasutuse tegevusloa kehtetuks tunnistamist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2009/110

- 3 Direktiivi 2009/110 põhjenduses 7 on märgitud:

„Asjakohane on kehtestada e-raha selge määratlus, et muuta see tehniliselt neutraalseks. Selline määratlus peaks hõlmama kõiki olukordi, kus makseteenuse pakkuja väljastab raha eest salvestatud ettemaksega väärtust, mida saab kasutada maksmiseks, sest kolmandad isikud aktsepteerivad seda maksena.“
- 4 Direktiivi 2009/110 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolev direktiiv sätestab e-raha väljastamist käsitlevad eeskirjad, mille tarvis liikmesriigid tunnustavad e-raha väljastajate järgmisi kategooriaid:

 - a) [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta] direktiivi 2006/48/EÜ [krediidiasutuste asutamise ja tegevuse kohta (ELT 2006, L 177, lk 1)] artikli 4 punktis 1 määratletud krediidiasutus[...];
 - b) käesoleva direktiivi artikli 2 punktis 1 määratletud e-raha asutus[...];

- c) postižiroasutused[...];
- d) Euroopa Keskpank ja liikmesriikide keskpangad[...];
- e) liikmesriigid või nende piirkondlikud või kohalikud omavalitsused[...].

5 Direktiivi 2009/110 artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „e-raha asutus“ – juriidiline isik, kellele on antud II jaotise kohaselt tegevusluba e-raha väljastamiseks;
- 2) „e-raha“ – elektrooniliselt, sh magnetiliselt, hoitav väljastaja vastu esitatud nõude vormis rahaline väärtus, mis antakse välja rahaliste vahendite vastu [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta] direktiivi 2007/64/EÜ [makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2007, L 319, lk 1)] artikli 4 punktis 5 määratletud maksetehingute tegemiseks ja mille võtab vastu füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole e-raha väljastaja;

[...].

6 Direktiivi 2009/110 artiklis 10 „E-raha väljastamise keeld“ on sätestatud:

„Ilma et see piiraks artikli 18 kohaldamist, keelavad liikmesriigid e-raha väljastamise füüsilistel või juriidilistel isikutel, kes ei ole e-raha väljastajad.“

Direktiiv 2013/36/EL

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/36/EL, mis käsitleb krediidasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT 2013, L 176, lk 338), artikli 9 „Keeld, mille kohaselt isikud või ettevõtjad, mis ei ole krediidasutused, ei tohi tegeleda avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid keelavad teistel isikutel ja ettevõtjatel, kes ei ole krediidasutused, tegeleda avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega.“

Direktiiv 2015/2366

8 Direktiivi 2015/2366 artikli 1 „Sisu“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse õigusnormid, mille kohaselt liikmesriigid eristavad järgmisi makseteenuse pakkujate kategooriaid:

[...]

b) e-raha asutused direktiivi 2009/110/EÜ artikli 2 punkti 1 tähenduses, sh kooskõlas nimetatud direktiivi artikliga 8 ja siseriikliku õigusega e-raha asutuste filiaalid, kui need asuvad [Euroopa L]iidus ja nende peakontor asub liidust väljaspool ning üksnes juhul, kui nende filiaalide poolt osutatavad makseteenused on seotud e-raha väljastamisega;

[...]

d) makseasutused;

[...]“.

9 Direktiivi 2015/2366 artikli 4 „Mõisted“ punktides 3, 4, 5, 12 ja 23 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

3) „makseteenus“ – I lisa loetletud üks või mitu äritegevuse liiki;

4) „makseasutus“ – juriidiline isik, kellele on antud tegevusluba kooskõlas artikliga 11 makseteenuste osutamiseks ja täitmiseks kõikjal liidus;

5) „maksetehing“ – maksja, maksja nimel või makse saaja algatatud rahaliste vahendite sissemakse, ülekandmine või väljamaksmine, mis ei olene makse aluseks olevatest mis tahes kohustustest maksja ja makse saaja vahel;

[...]

12) „maksekonto“ – ühe või mitme makseteenuse kasutaja nimel olev konto, mida kasutatakse maksetehingute tegemiseks;

[...]

23) „otsekorraldus“ – makseteenus, mille eesmärgiks on debiteerida maksja maksekontot, kui maksetehingu on algatanud makse saaja volituse alusel, mille maksja on andnud makse saajale, makse saaja makseteenuse pakkujale või maksja enda makseteenuse pakkujale“.

10 Selle direktiivi artikkel 10 „Kaitsenõuded“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid või pädevad asutused nõuavad I lisa punktides 1–6 osutatud makseteenuseid pakkuvalt makseasutuselt, et ta kasutaks makseteenuse kasutajatelt ja teise makseteenuse pakkuja kaudu maksetehingu täitmiseks saadud kõigi rahaliste vahendite kaitsmiseks ühte kahest järgmisest võttest:

a) rahalisi vahendeid ei segata ühelgi ajahetkel mis tahes füüsilise või juriidilise isiku rahaliste vahenditega, v.a nende makseteenuse kasutajate rahaliste vahenditega, kelle nimel rahalisi vahendeid hoitakse, ning kui need on endiselt makseasutuse käes, kuid neid ei ole rahaliste vahendite saamise päevale järgneva tööpäeva lõpuks makse saajale või teisele makseteenuse pakkujale veel edastatud, hoiustatakse neid krediidasutuse eraldi kontol või investeeritakse turvalisse, likviidsesse ja madala riskiga varasse vastavalt päritoluliikmesriigi pädevate asutuste

määratlusele; seejuures ei rahuldata makseteenuse kasutajate huvides ning kooskõlas siseriikliku õigusega nende rahaliste vahendite arvelt makseasutuse teiste võlausaldajate nõudeid, eelkõige maksejõuetuse puhul;

b) rahalised vahendid kaetakse sellise kindlustusandja või krediidasutuse (mis ei kuulu makseasutusega samasse konsolideerimisgruppi) välja antud kindlustuslepingu või samaväärse garantiiga sellise summa ulatuses, mis on võrdne summaga, mis oleks eraldatud sellise kindlustuslepingu või samaväärse garantii puudumisel ning mis kuulub maksmisele juhul, kui makseasutus ei ole suuteline täitma oma finantskohustusi.

2. Kui makseasutusel on lõike 1 kohaselt rahaliste vahendite kaitsmise kohustus ning osa nendest vahenditest tuleb kasutada edaspidiste maksetehingute täitmise eesmärgil ning allesjäänud summat tuleb kasutada makseteenusega mitteseotud teenuste jaoks, kohaldatakse lõikes 1 sätestatud nõudeid ka tulevaste maksetehingute täitmise eesmärgil kasutatava osa suhtes. Kui nimetatud osa on muutuva suurusega või kui selle suurus ei ole eelnevalt teada, võivad liikmesriigid lubada makseasutustel nimetatud lõiget kohaldada, kasutades representatiivset osa, mida eeldatavasti makseteenusteks kasutatakse, tingimusel et nimetatud representatiivset osa on pädevate asutuste hinnangul võimalik varasemate andmete põhjal piisava täpsusega hinnata.“

11 Direktiivi 2015/2366 artikli 11 „Tegevusloa andmine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid nõuavad, et ettevõtjad, kellele ei ole osutatud artikli 1 lõike 1 punktides a, b, c, e ja f, ning artiklite 32 või 33 kohast erandit mittekasutavad füüsilised või juriidilised isikud, kes kavatsesid osutada makseteenuseid, omandavad enne makseteenuse osutamise alustamist tegevusloa makseasutusena tegutsemiseks. [...]“.

12 Direktiivi artikli 18 „Tegevused“ lõigetes 1–5 on sätestatud:

„1. Lisaks makseteenuste osutamisele on makseasutusel õigus tegeleda järgmisega:

a) halduslike ja tihedalt seotud kõrvalteenuste osutamine, näiteks maksetehingute täitmise tagamine, valuutavahetusteenused, hoidmisteenused ning andmete säilitamine ja töötlemine;

b) maksesüsteemide haldamine, ilma et see piiraks artikli 35 kohaldamist;

c) makseteenuste osutamisest erinev äritegevus, võttes arvesse kohaldatavat liidu ja siseriiklikku õigust.

2. Kui makseasutused tegelevad ühe või mitme makseteenuse osutamisega, võivad neil olla üksnes maksekontod, mida kasutatakse eranditult maksetehingute jaoks.

3. Rahalisi vahendeid, mille makseasutused saavad makseteenuse kasutajatelt makseteenuste osutamiseks, ei käsitata hoiuse ega muude tagasimakstavate vahenditena direktiivi 2013/36/EL artikli 9 tähenduses ega e-rahana, nagu määratletud direktiivi 2009/110/EÜ artikli 2 [...] punktis 2.

4. Makseasutused võivad anda I lisa punktides 4 või 5 osutatud makseteenustega seotud krediiti üksnes juhul, kui täidetud on kõik järgmised tingimused:

a) krediit on kõrvalteenus ning seda antakse üksnes seoses maksetehingu täitmisega;

- b) olenemata krediitkaartide abil krediidi andmise siseriiklikest eeskirjadest, tuleb maksega seoses ning kooskõlas artikli 11 lõikega 9 ja artikliga 28 antud krediit tagasi maksta lühikese aja jooksul, mis ei tohi mingil juhul ületada 12 kuud;
- c) kõnealust krediiti ei anta rahalistest vahenditest, mis on saadud või mida hoitakse enda käes maksetehingu täitmise eesmärgil;
- d) makseasutuse omavahendid vastavad igal ajal ning järelevalveasutustele tõendatult antud krediidi kogusummale.

5. Makseasutused ei tohi tegeleda hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega direktiivi 2013/36/EL artikli 9 tähenduses.“

- 13 Direktiivi 2015/2366 artikkel 78 „Maksekäsundi laekumine“ on sõnastatud nii:

„1. Liikmesriigid tagavad, et laekumise ajaks on aeg, mil maksekäsund laekub maksja makseteenuse pakkujale.

Maksja kontot ei debiteerita enne maksekäsundi laekumist. Kui laekumise aeg ei ole maksja makseteenuse pakkuja tööpäev, käsitatakse maksekäsundit järgmisel tööpäeval laekununa. Makseteenuse pakkuja võib kehtestada tööpäeva lõppemise ajaga ligilähedase kliendimaksete vastuvõtmise lõppemise tähtaja, pärast mida laekunud maksekäsundeid käsitatakse järgmisel tööpäeval laekunutena.

2. Kui maksekäsundi algatanud makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja lepivad kokku, et maksekäsundi täitmine algab konkreetsel kuupäeval või kindlaksmääratud ajavahemiku lõppemisel või kuupäeval, mil maksja annab rahalised vahendid makseteenuse pakkuja käsutusse, loetakse artikli 83 kohaldamisel laekumise ajahetkeks nimetatud kokkulepitud päev. Kui kokkulepitud päev ei ole makseteenuse pakkuja jaoks tööpäev, käsitatakse laekunud maksekäsundit järgmisel tööpäeval laekununa.“

- 14 Direktiivi artikli 83 „Maksetehingud maksekontole“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid nõuavad, et maksja makseteenuse pakkuja tagab, et pärast artikli 78 kohast maksekäsundi laekumise aega krediteeritakse maksetehingu summa makse saaja makseteenuse pakkuja kontole hiljemalt järgmise tööpäeva lõpuks. Seda tähtaega võib pikendada ühe tööpäeva võrra paberkanjal algatatud maksetehingute puhul.“

- 15 Nimetatud direktiivi artikli 87 „Väärtuspäev ja rahaliste vahendite kättesaadavus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et makse saaja maksekonto krediteerimise väärtuspäevaks on hiljemalt tööpäev, mil maksetehingu summa krediteeritakse makse saaja makseteenuse pakkuja kontole.“

- 16 Direktiivi 2015/2366 I lisas „Makseteenused (millele on osutatud artikli 4 punktis 3)“ on makseteenuseks loetavate tegevuste loetelu:

„1. Teenused, mis võimaldavad teha sularaha sissemakset maksekontole, ning kõik maksekonto toimimiseks vajalikud toimingud.

2. Teenused, mis võimaldavad sularaha väljavõtmist maksekontolt, ning kõik maksekonto toimimiseks vajalikud toimingud.
3. Maksetehingu täitmine, sealhulgas rahaliste vahendite ülekandmine kasutaja makseteenuse pakkuja või muu makseteenuse pakkuja juures asuvale maksekontole:
 - a) otsekorralduse täitmine, sealhulgas ühekordne otsekorraldus;
 - b) maksetehingu täitmine maksekaardi või sarnase seadme vahendusel;
 - c) krediidukorralduse täitmine, sealhulgas püsikorraldus.
4. Maksetehingu täitmine, kui rahalised vahendid on makseteenuse kasutajale antud laenuna:
 - a) otsekorralduse täitmine, sealhulgas ühekordne otsekorraldus;
 - b) maksetehingu täitmine maksekaardi või sarnase makseinstrumendi või muu samasuguse vahendi abil;
 - c) krediidukorralduse täitmine, sealhulgas püsikorralduse täitmi[n]e.
5. Makseinstrumentide väljaandmine ja/või maksetehingute vastuvõtmine.
6. Rahasiire.
7. Makse algatamise teenused.
8. Kontoteabe teenused.“

Leedu õigus

- 17 Direktiiv 2015/2366 võeti Leedu õigusesse üle Leedu Vabariigi makseseadusega (Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymas), mida on muudetud 17. aprilli 2018. aasta seadusega nr XIII-1092 (*TAR*, 2018, nr 2018-6727) (edaspidi „makseseadus“), ja Leedu Vabariigi makseasutuste seadusega (Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymas), mida on muudetud 17. aprilli 2018. aasta seadusega nr XI-549 (*TAR*, 2018, nr 2018-6729).
- 18 Makseseaduse artikli 46 lõikes 1 on sätestatud, et maksja makseteenuse pakkuja tagab, et kui maksekäsund on laekunud, kantakse Leedus eurodes tehtud ja teise liikmesriiki suunatud maksetehingu summa makse saaja makseteenuse pakkuja kontole üle hiljemalt järgmise tööpäeva lõpuks, välja arvatud nimetatud artikli lõikes 3 osutatud juhul. Kui maksekäsund on paberandjal, võib seda tähtaega pikendada ühe tööpäeva võrra.
- 19 Direktiiv 2009/110 võeti Leedu õigusesse üle Leedu Vabariigi e-raha ja e-raha asutuste seadusega (Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų įstaigų įstatymas), mille põhikohtuasjas kohaldatav redaktsioon jõustus 1. augustil 2018 (*TAR*, 2018, nr 2018-6730).
- 20 Selle seaduse artikliga 5 on kõigil füüsilistel või juriidilistel isikutel, kes ei ole e-raha väljastajad, keelatud e-raha väljastamine.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 21 ABC Projekttai, kes on Bruc Bondi õigusjärglane, sai Lietuvos bankaselt (Leedu keskpank) 13. oktoobril 2016 tegevusloa makseteenuste osutamiseks.
- 22 Seega oli tal lubatud osutada järgmisi makseteenuseid: maksetehingu täitmine, sealhulgas rahaliste vahendite ülekandmine kasutaja makseteenuse pakkuja või mõne muu makseteenuse pakkuja maksekontole; otsekorralduste, sealhulgas ühekordsete otsekorralduste täitmine, maksetehingu täitmine maksekaardi või muu samasuguse vahendi abil ja/või krediitkorralduste, sealhulgas püsikorralduste ja rahaülekannete täitmine.
- 23 Leedu keskpank tunnistas 16. aprillil 2020 selle tegevusloa kehtetuks, tuginedes kümnele põhjendusele, ent käesolevas eelotsusetaotluses on käsitletud neist vaid üht, nimelt seda, et ABC Projekttai, olemata e-raha väljastaja, väljastas e-raha, rikkudes seega Leedu Vabariigi e-raha ja e-raha asutuste seaduse – põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis – artiklit 5.
- 24 Leedu keskpanga hinnangul hoidis ABC Projekttai klientide rahalisi vahendeid maksekontol kauem, kui see oli vajalik maksetehingute täitmiseks. Leedu keskpank leidis, et klientidelt saadud rahaliste vahendite krediteerimine maksekontole ilma konkreetse maksekäsundita ja nende sellisel kontol hoidmine mitme päeva või vahel isegi mitme kuu jooksul, neid vahendeid maksete saajate kontodele üle kandmata, kujutab endast tegelikult e-raha väljastamist.
- 25 Sellega seoses tugines Leedu keskpank Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicija dėl mokėjimo sąskaitose laikomų lėšųle (Leedu keskpanga järelevalvenõukogu seisukoht maksekontodel hoitavate rahaliste vahendite kohta), mis on heaks kiidetud Leedu keskpanga järelevalvenõukogu direktori 29. veebruari 2016. aasta otsusega nr 241-53 (Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2016 m. vasario 29 d. sprendimas Nr. 241-53). Sellest seisukohast, mis Leedu keskpanga sõnul võeti vastu koostöös Euroopa Komisjoniga, nähtub, et makseasutus võib saada selles asutuses avatud maksekontole rahalisi vahendeid üksnes siis, kui nende kohta on olemas maksekäsund, mis tuleb täita makseasutuses sätestatud tähtaja jooksul, ning makseasutus peab võtma piisavad meetmed tagamaks, et kolmanda isiku sissemakse tulemusel kliendi maksekontole laekunud rahalisi vahendeid ei hoita kontol kauem, kui on vajalik makse tegemiseks. Juhul kui neid nõudeid ei täideta, tuleb makseasutuse maksekontol olevaid rahalisi vahendeid käsitada hoiuse, muu tagasimakstava rahalise vahendi või e-rahana.
- 26 ABC Projekttai vaidlustas makseasutuse tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsuse Vilniaus apygardos administracinis teismases (Vilniuse regionaalne halduskohus, Leedu). See kohus jättis kaebuse rahuldamata, misjärel esitas ABC Projekttai kassatsioonkaebuse Lietuvos vyriausiasis administracinis teismasele (Leedu kõrgeim halduskohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 27 ABC Projekttai väidab, et e-raha väljastamise tingimuste tõlgendamisel rikkus esimese astme kohus õigusnormi ja ei järginud seega juhiseid, mis tulenevad 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsusest Paysera LT (C-389/17, EU:C:2019:25). Sellest kohtuotsusest tuleneb, et kui makseteenust ei osuta e-raha asutus ja selle teenuse osutamise eesmärk ei ole elektroonilise teenuse nimiväärtuse väljastamine ega tagastamine, ei saa seda makseteenust pidada e-raha väljastamisega seotud tegevuseks.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et nimetatud kohtuotsuse punktist 29 nähtuvalt ei ole e-raha väljastamine nii-öelda spontaanne tegevus, vaid selle eesmärk on hoopis e-raha tagastamine selle nimiväärtuses. Ent käesoleva asja puhul ei olnud ABC Projekttai eesmärk e-raha

väljastamine. Kuna mõni klient oli jätnud märkimata, kes on nende tehtud maksete saaja, hoidis ABC Projektoi maksete tegemiseks vajalikke rahalisi vahendeid maksekontol kauem, kui oli vajalik maksetehingu tegemiseks, ning need tagastati klientidele alles mõne aja pärast.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et viidatud kohtuotsuses vastas Euroopa Kohus küsimusele, kas elektroonilisi teenuseid pakkuva asutuse osutatavaid makseteenuseid tuleb pidada e-raha väljastamisega seotud teenusteks, ent ei käsitletud makseasutuse tegevuse e-raha asutuse tegevusest eristamise küsimust.

30 Neil asjaoludel otsustas Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, kui makseasutus aktsepteerib rahalised vahendid ilma konkreetse maksekäsundita, et kanda need üle samal või järgmisel tööpäeval, ja raha jääb makseasutuse kontole, mis on mõeldud maksetehingute tegemiseks, kauemaks kui õigusnormides sätestatud makseteenuse osutamise tähtaeg, tuleb makseasutuse tegevust pidada:

a) nimetatud asutuse osutatava makseteenuse või maksetehingu osaks direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktide 3 ja 5 tähenduses või

b) e-raha väljastamiseks direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tähenduses?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

31 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 3 ja direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et kui makseasutus saab makseteenuse kasutajalt rahalisi vahendeid ilma vahetu maksekäsundita, mistõttu need jäävad kasutatavaks direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 12 määratletud maksekontol, mida haldab see asutus, siis on tegemist makseasutuse osutatava makseteenusega 2015/2366 artikli 4 punkti 3 tähenduses, või tuleb sellist tegevust pidada e-raha väljastamiseks direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tähenduses.

32 Direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 3 on mõiste „makseteenus“ määratletud kui üks või mitu I lisa loetletud äritegevuse liiki. Selle lisa kohaselt on sellise tegevusena käsitatavad eelkõige nii teenused, mis võimaldavad teha maksekontole sularaha sissemakseid ja sularaha väljavõtmist maksekontolt, ning kõik maksekonto pidamiseks vajalikud toiminguid, kui ka maksetehingu täitmine, kui rahalised vahendid on makseteenuse kasutajale antud laenuna, konkreetselt otsekorralduste, sealhulgas ühekordsete otsekorralduste täitmine, maksetehingute täitmine maksekaardi või muu samasuguse vahendi abil ning krediidikorralduste, sealhulgas püsikorralduste täitmine.

33 Kõnealuse direktiivi artikli 4 punkti 5 kohaselt on „maksetehing“ maksja, maksja nimel või makse saaja algatatud rahaliste vahendite sissemakse, ülekandmine või väljamaksmine, mis ei olene makse aluseks olevatest mis tahes kohustustest maksja ja makse saaja vahel.

- 34 Sellest järeldub, et kui makseteenuse kasutaja annab vahendid makseasutuse käsutusse ja nende vahendite võrra krediteeritakse selles asutuses kasutaja nimel olevat maksekontot, tuleb asjaomast tehingut põhimõtteliselt pidada direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 12 tähenduses maksekonto haldamisega seotud tehinguks, mis seega on hõlmatud selle direktiivi artikli 4 punktis 3 määratletud makseteenuse mõistega.
- 35 Seega ainuüksi põhjusel, et maksekontole sissemakstud rahaliste vahendite kohta ei ole sama päeva või järgmise tööpäeva maksekäsundit, ei saa neid tehinguid selle määratluse alt välistada.
- 36 On tõsi, et direktiiviga 2015/2366 on makseteenuse pakkujatele kehtestatud mitmesugused kohustused eelkõige maksekäsundi täitmise tähtaja või kasutatava väärtuspäeva osas. Eeskätt on direktiivi 2015/2366 artikli 83 lõikes 1 liikmesriike kohustatud maksja makseteenuse pakkujalt nõudma, et viimane tagaks, et pärast artikli 78 kohaselt maksekäsundi laekumist krediteeritakse maksetehingu summa makse saaja makseteenuse pakkuja kontole hiljemalt järgmise tööpäeva lõpuks, kusjuures paber kandjal algatatud maksetehingu puhul võib seda tähtaega pikendada ühe tööpäeva võrra. Mis puudutab maksetehingu summa makse saaja kontole krediteerimise väärtuskuupäeva, siis on direktiivi 2015/2366 artikli 87 lõikes 1 ette nähtud nõue, et see kuupäev ei või olla hilisem kui päev, mil maksetehingu summas krediteeritakse makse saaja makseteenuse pakkuja kontot.
- 37 Sellegipoolest ei ole kõnealuse direktiivi üheski sättes välistatud rahaliste vahendite krediteerimist maksekontole tulevaste maksekäsundite, sealhulgas veel täpsustamata maksekäsundite täitmiseks, ega ole ette nähtud tähtaega, mille jooksul pärast sellise konto teatava summa ulatuses krediteerimist tuleb seda summat kasutada maksetehingu tegemiseks.
- 38 Nagu kohtujurist on sisuliselt märkinud oma ettepaneku punktis 55, on direktiiviga 2015/2366 hoopis reguleeritud sellised makseteenused, mille nõuetekohase täitmise eeldus on, et rahalised vahendid on enne maksekontole krediteeritud ilma vahetu maksekäsundita.
- 39 Nimelt on selle direktiivi artikli 4 punktis 23 sõnaselgelt ette nähtud, et maksja volituse alusel makse saaja algatatud maksetehingu puhul debiteeritakse maksja maksekontot. Sellise maksetehingu nõuetekohane täitmine eeldab aga, et selleks vajalikud rahalised vahendid on enne seda maksja maksekontol olemas.
- 40 Pealegi on direktiivi 2015/2366 artikli 10 lõikes 1 ette nähtud makseasutuste kohustus kaitsta selle sätte punktides a ja b ette nähtud viisil kõiki rahalisi vahendeid, mis on saadud kas makseteenuse kasutajatelt või teise makseteenuse pakkuja kaudu maksetehingute täitmiseks. Selle direktiivi artikli 10 lõike 1 punktis a ette nähtud kaitsekord on aga ilmselgelt mõeldud olukorraks, kus makseasutus hoiab asjaomaseid rahalisi vahendeid nende saamise päevale järgneva tööpäeva lõpus endiselt maksekontol ega ole neid veel edastanud makse saajale ega üle kandnud teisele makseteenuse pakkujale.
- 41 Sellise tõlgenduse kinnituseks on ka direktiivi 2015/2366 artikli 10 lõige 2. Nimelt on selles sättes otsesõnu käsitletud olukorda, kus teatavaid teenusekasutaja rahalisi vahendeid tuleb kasutada tulevaste maksetehingute täitmiseks, sealhulgas juhul, kui selliste rahaliste vahendite summa on muutuva suurusega või ei ole eelnevalt teada.

- 42 Lisaks on asjaolu, et kõnealuse direktiivi artikli 18 lõike 4 kohaselt on makseasutustel lubatud teatavatel tingimustel anda krediiti kõrvalteenusena, keerukas ühildada range kohustusega, et iga maksekäsundiga peab kaasnema vastava summa ülekandmine kontole, millelt asjaomane maksekäsund täidetakse.
- 43 Sellegipoolest on oluline täpsustada, et rahaliste vahendite maksekontole ülekandmine peab alati toimuma maksekäsu täitmiseks, olenemata sellest, kas selline käsund on juba täpsustatud või veel mitte. Direktiivi 2015/2366 artikli 18 lõike 2 kohaselt võivad nimelt makseasutusel ühe või mitme makseteenuse osutamiseks olla ainult maksekontod, mida kasutatakse üksnes maksetehinguteks.
- 44 Lisaks nähtub selle direktiivi artikli 18 lõikest 3, et rahalisi vahendeid, mille makseasutused saavad makseteenuse kasutajatelt makseteenuste osutamiseks, ei käsitata hoiuse või muude tagasimakstavate vahenditena direktiivi 2013/36 artikli 9 tähenduses ega e-rahana, nagu see on määratletud direktiivi 2009/110 artikli 2 punktis 2. Samuti ei tegele makseasutused direktiivi artikli 18 lõike 5 kohaselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega.
- 45 Sellest järeldub, et vältimaks rahaliste vahendite kaasamise ümberkvalifitseerimist hoopis tegelemiseks hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega, peavad kontod, millele need rahalised vahendid krediteeritakse, vastavalt direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktile 12 olema kasutuses üksnes maksetehingute täitmiseks.
- 46 Mis puudutab võimalust määratleda sellised maksetehingud, nagu on kõne all põhikohtuasjas, hoopis e-raha väljastamisena direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tähenduses, nagu pakub välja eelotsusetaotluse esitanud kohus ja soovib Leedu valitsus, siis tuleb kõigepealt meenutada, et mõiste „e-raha“ viidatud sätte tähenduses on elektrooniliselt, sh magnetiliselt, säilitatav väljastaja vastu esitatud nõude vormis rahaline väärtus, mis antakse välja rahaliste vahendite vastu maksetehingute tegemiseks ja mida aktsepteerib füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole e-raha väljastaja. Pealegi ei ole makseasutustel, võttes arvesse selle direktiivi artiklis 10 sätestatud üldist keeldu, lubatud e-raha väljastada.
- 47 Kui aga maksekonto kirje kujutab endast ühtlasi asjaomase makseasutuse teenuste kasutajal olevat rahaliselt väljendatud nõuet selle asutuse vastu, mis on saadud vastutasuna rahaliste vahendite ülekandmise eest, siis direktiivi 2009/110 artikli 2 punktis 2 esitatud e-raha määratlusest tuleneb, et e-raha väljastamine erineb pelgast maksekonto kirje tegemisest selle poolest, et makse tegemise eesmärgil kasutamiseks peab e-raha olema säilitatud elektroonilisel kujul, mille eeldus on, et see on enne väljastatud, see tähendab konverteeritud sellele vastavatest rahalistest vahenditest eristuvaks rahaliseks varaks, ning seda aktsepteerib maksevahendina füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole e-raha väljastaja.
- 48 Nagu kohtujurist on rõhutanud oma ettepaneku punktides 66–69, on tegevuse kõnealuse direktiivi artikli 2 punkti 2 tähenduses e-raha väljastamisena kvalifitseerimise eeldus vähemalt e-raha kasutaja ja väljastaja vahel sõlmitud leping, millest nähtub poolte sõnaselge kokkulepe, et e-raha väljastaja väljastab eristuvat rahalist vara e-raha kasutaja sissemakstud rahaliste vahendite rahalisele väärtuse ulatuses. Makseteenuse kasutaja otsust või vaikimisi tahteavaldust e-raha väljastamiseks ei väljenda aga rahaliste vahendite maksekontole ülekandmine ja seal hoidmine ilma vahetu maksekäsu maksetehinguks nende rahaliste vahendite väärtuse ulatuses.

- 49 Toimikust ei nähtu, et ABC Projektai konverteeris osa saadud rahalistest vahenditest elektrooniliselt, sh magnetiliselt, säilitatavaks maksevahendiks, mida on võimalik kasutada sellist konverteerimist vabatahtlikult aktsepteerivate klientide võrgustikus. Kõik asjaolud viitavad pigem sellele, et tegemist oli maksekontol hoiustatud rahaliste vahenditega, mida sai kasutada ainult asjaomaste kasutajate maksekäsundite täitmiseks.
- 50 Järgmiseks tuleb märkida, et eelotsusetaotluses mainitud 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Paysera LT (C-389/17, EU:C:2019:25) ei ole käesolevas kontekstis otseselt asjakohane. Nimelt oli selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas põhikohtuasja kaebaja e-raha asutus ja põhikohtuasi puudutas e-raha asutuste omavahendite arvutamise eeskirju. Käesolevas kohtuasjas ei ole aga põhikohtuasja kaebaja selline e-raha asutus ja on ilmne, et tal ei ole kunagi olnud e-raha väljastamise kavatsust.
- 51 Lõpuks tuleb tõdeda, et isegi kui eeldada, et ABC Projektai on rikkunud teatud õigusnormidest tulenevaid nõudeid, mis on kohaldatavad maksekäsundite täitmisel, või põhikohtuasjas kõne all oleva maksekonto haldamist puudutavaid lepingutingimusi, ei tähenda see tingimata, et selle teenuseosutaja tegevus kujutab endast e-raha väljastamist direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tähenduses. Nimelt võib see, kui makseteenuse pakkuja rikub teatavaid õigusaktidest või lepingust tulenevaid nõudeid, kaasa tuua tema vastutuse, kui tegevuse ümberkvalifitseerimisest käesoleva kohtuotsuse punktides 44 ja 47 nimetatud põhjustel ei tulene teisiti, kuid ainult mainitud rikkumise tõttu ei ole asjaomane tegevus välistatud direktiivi 2015/2366 kohaldamisalast.
- 52 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 3 ja direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et kui makseasutus saab makseteenuse kasutajalt rahalisi vahendeid ilma vahetu maksekäsundita, mistõttu need jäävad kasutatavaks direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 12 määratletud maksekontol, mille haldaja on see asutus, siis on tegemist makseasutuse osutatava makseteenusega direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 3 tähenduses, mitte e-raha väljastamisega direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tähenduses.

Kohtukulud

- 53 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 4 punkti 3 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiivi 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ, artikli 2 punkti 2

tuleb tõlgendada nii, et

kui makseasutus saab makseteenuse kasutajalt rahalisi vahendeid ilma vahetu maksekäsundita, mistõttu need jäävad kasutatavaks direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 12 määratletud maksekontol, mille haldaja on see asutus, siis on tegemist makseasutuse osutatava makseteenusega direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 3 tähenduses, mitte e-raha väljastamisega direktiivi 2009/110 artikli 2 punkti 2 tähenduses.

Allkirjad